بسم الله الرّحمن الرّحيم

اللّهم صلّ على محمّد و آل محمّد، و منّ علينا بظهور إمام زماننا، الّذي ببقائه بقيت الدّنيا، و بيمنه رزق الورى، و بوجوده ثبتت الأرض و السّماء... .[1]

اکنون بیش از سه قرن است که چهرهٔ درخشان علّامهٔ مجلسی، توجّه محقّقان و دانشمندان شرق و غرب را به خود جلب کرده است، و کتابها، مقاله‌ها و رساله‌هایی گوناگون دربارهٔ جوانب متعدّد فعالیّتهای علمی، اجتماعی و سیاسی او پرداخته آمده است.

و پوشیده نیست که از جمله اقدامات مهمّ آن بزرگوار، سامان دادن به صدها کتاب و رساله در تبیین و تدوین معارف قرآن و عترت بوده که نقش بسزایی در توسعه و نشر فرهنگ شیعی داشته است.

علّامهٔ مجلسی با توفیق شگرفی به تنظیم، ترجمه، شرح و بالجمله احیای احادیث اهل البیت علیهم السّلام همّت گمارد، و راهیان طریق ولایت را قرین هدایت خویش گرداند.

با توجّه به گستردگی و وسعت تألیفات و آثار آن بزرگمرد، و اهمیّت تنظیم

۱ـ قسمتی از لوحهٔ سنگی منصوب بر دیوار سردر قدیمی مقبرهٔ مجلسی که به سال ۱۰۹۲ ق توسّط شخصی به نام محمّدمؤمن کاظمی نوشته شده است.

فهرستی کارآمد از نوشته‌های وی، بر آن شدیم تا در حدّ توان خویش، گامی هرچند کوتاه در این مسیر فرا پیش نهیم، و با فراهم آوردن «کتابشناسی آثار علّامهٔ مجلسی» ما نیز سهمی در برپائی مکتب آل‌الله داشته باشیم، و از فیض عظیم آن محروم نمانیم.

کتابشناسی آثار مردی که ناسزای دشمنانش دربارهٔ وی، نشان از جلال و عظمت او دارد.

در نگارش چنین اثری، رسم بر این است که شرحی در احوال و زندگانی صاحب آثار به عنوان پیش درآمد نگاشته شود. ولیکن در مقام عمل، خود را ناتوانتر از آن یافتیم که از حال و مقام آن غوّاص بحارالانوار ذکری به میان آوریم. از این‌رو فقط به ذکر منابع شرح احوال و آثار علّامهٔ مجلسی بسنده کردیم. و به پاس حرمت آن بزرگوار، دو رسالهٔ خطّی را که از خویشان وی در همین زمینه نگاشته‌اند، به عنوان پیش درآمد تقدیم خوانندگان ارجمند می‌کنیم.

ناگفته نماند که در گذشته دانشمندانی اقدام به تدوین فهرست آثار علّامه مجلسی کرده‌اند که عبارتند از:

١. سیّد محمّدبن احمد حسینی لاهیجانی در نظم اللآلی/٣٦٧-٣٧٣، تحقیق سیّد مهدی رجائی. قم: دارالکتب الاسلامی، اوّل، ١٤١١ق.

٢. محمّدحسین‌بن محمّدصالح حسینی خاتون‌آبادی، فهرست تألیفات علّامهٔ مجلسی.

٣. مولی محمّدنصیربن مولی عبدالله‌بن علّامه مولی محمّدتقی مجلسی (الذریعه ١٦/ ٣٨٠، ٣٩٧، مجلس ١٦/ ٤٠٣).

٤. ...آخر شجرة الاولیاء (آستان قدس ٧(١)/١٣٨).

٥. محمّدصالح خاتون‌آبادی (الذریعه ١٦/ ٣٨٠).

البته به اقتضای «الفضل للمبتدی و إن أحسن المقتدی» حقّ تقدّم با آنان است که سعیشان مشکور باد.

روش کار در تدوین این کتابشناسی به صورت ذیل بوده است:

۱. نام کتاب با استفاده از تصریح مؤلّف در متن کتاب یا در اجازات، و یا با مراجعه به مدارك معتبر دیگر به دست داده شده است.

۲. آغاز و انجام کتاب از روی نسخهٔ چاپی یا خطّی، و یا با استفاده از فهرستهای موجود آورده شده، تا کتاب بهتر مورد شناسایی قرار گیرد.

۳. تاریخ ساخت کتاب با بهره‌گیری از منابع معتبر، و نیز موضوع آن بیان شده است.

٤. نسخه‌های چاپی و خطّی هر کتاب و رساله در حدّ امکانات استقصاء و ارائه شده ولیکن به علّت کثرت نسخه‌ها، تعداد محدودی از آنها معرّفی شده و به مواضع باقیمانده در فهرستهای مربوطه ارجاع داده شده است.

۵. گزینه یا ترجمهٔ هر یك از کتابها در حدّ اطّلاع یاد شده است.

٦. در تهیّهٔ این مجموعه به منابع فرنگی و نسخه‌های موجود در کتابخانه‌های خصوصی مراجعه نشده است.

۷. نظر به اینکه برخی از آثار علّامهٔ مجلسی با نامهای گونه‌گون در فهرستها آمده، سعی بر این بوده است که اثر به نام واحدی ارجاع داده شود. بنابر این خوانندگان گرامی با مراجعه به بخش ارجاعات می‌توانند اثر مورد نظر خود را در متن کتاب بیابند. به طور مثال کتاب «العقائد» در فهرستها به نامهای: الغافر، سیر و سلوك، صراط النجاة، اعتقادات و... آمده که همهٔ آنها به «العقائد» ارجاع داده شده است.

اللّهم فتقبّل منّا
حسین درگاهی-علی‌اکبر تلافی داریانی
جمعه، ٦/اردیبهشت/۱۳۷۰ش
۱۱/شوّال/۱٤۱۱ق